

Nr 116

Av herr **Martinsson**, *angående utlandssvenskarnas rösträtt.*

Under 1967 års riksdag gjordes den förändringen i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen att möjlighet bereddes för vissa grupper av svenska medborgare, som vistas utanför riket och icke är mantalsskrivna här, att utnyttja sin rösträtt. Lagen kompletterades med en 53 a §, som behandlar särskild röstlängd för personer, som icke är mantalsskrivna i riket. Vidare tillkom en 53 b §, i vilken beröres frågan om vem som efter ansökan blir uppförd i denna särskilda röstlängd och därigenom kommer att kunna utnyttja sin rösträtt. Det viktigaste kravet är att vederbörande skall ha varit kyrkobokförd här i riket någon gång under de fem kalenderår som närmast föregått det år då röstlängden upprättas. Lagen tillfördes även ytterligare några paragrafer rörande utlandssvenskars rösträtt, men övriga bestämmelser rör i huvudsak procedurfrågorna i samband med den särskilda röstlängdens upprättande samt rättsmedel, varför de ej kommer att beröras i denna motion.

Frågan om utlandssvenskars rösträtt har varit en under årtionden debatterad fråga och har i olika omgångar varit föremål för utredning.

Det system som utnyttjades i 1967 års proposition har många praktiska fördelar, men man kan givetvis ha en del principiella invändningar att göra emot det. Det är att hoppas att man efter hand skall kunna utvidga kretsen av röstberättigade utlandssvenskar. Detta kan ske lättast och enklast genom att minska kraven på den tidsperiod som man nu kräver mellan utflyttning och möjlighet att utnyttja rösträtten, även om man då inte löser problemen för ungdomar med svenskt medborgarskap, födda i utlandet men kanske med svensk utbildning och i övrigt stark anknytning till Sverige. Varje tidsgräns för ju även med sig att den som röstat vid ett val vid nästkommande val kan vara utan möjlighet att utnyttja sin rösträtt, trots att hans anknytning till hemlandet kanske till och med stärkts under mellantiden. Det är dock klart att ett slopande helt av tidsgränserna i många fall skulle medföra rösträtt för grupper av utpräglade emigranter, som avskurit varje förbindelse med hemlandet. Rösträtt i Sverige skulle även kunna tänkas tillkomma ungdomar, uppvuxna i andra länder utan varje kontakt med vårt land, vilka på grund av faderns medborgarskap erhållit svenskt medborgarskap. En lösning efter dessa linjer skulle med all sannolikhet även möta betydande svårigheter av lagteknisk art.

Konstitutionsutskottet har i sitt utlåtande nr 55 år 1967 gått på en pragmatisk linje, som torde vara av värde för frågans bedömning även nu. Utskottet anförde:

Utskottet finner liksom departementschefen uppenbart att en avgränsning måste ske. Avgörande för denna borde vara i vad mån vederbörande avser att återvända till Sverige och i vad mån han påverkas av de beslut som den svenska riksdagen fattar. Att ta fasta på antaganden om utlandssvenskarnas allmänna intresse för och känsla av samhörighet med hemlandet eller på det av alla erkända värdet av att uppehålla banden med svenska medborgare utomlands är däremot knappast riktigt i förevarande sammanhang. Dessa i och för sig viktiga och beaktansvärda synpunkter bör inte vara avgörande för om möjlighet att genom rösträttsutövning påverka de politiska besluten i hemlandet skall medges eller inte. Emellertid är det uppenbarligen inte möjligt att nå en avgränsning som direkt bygger på de allmänna kriterier som här angetts. Som departementschefen framhållit måste man acceptera regler som innebär en schematisk avgränsning av den röstberättigade personkretsen.

Av detta framgår att just femårsavgränsningen varken har en principiell eller en praktisk motivering. Det enda motivet är var gränsen skall dragas någonstans, när man nu bestämt sig för en tidsgräns.

Enligt alla uppgifter har reformen rent praktiskt fungerat väl. Den snäva femårsgränsen har emellertid enligt min och många andras erfarenhet lett till många obilliga resultat. Man har utestängt stora grupper av människor som »avser att återvända till Sverige». För personer inom näringslivet, vilka utomlands verkar för försäljning av svenska produkter, är fem år en kort period, även om de helt är inställda på att fullfölja sin karriär inom det svenska företagens verksamhet i Sverige. Motsvarande gäller om tidningsmän, som behöver avsevärd tid att tränga in i den nya miljön för att åstadkomma ett meningsfyllt arbete och som inte på något sätt avsvurit sig sina möjligheter att göra en insats i hemlandets tidningsvärld. Det samma är förhållandet med de talrika svenska tjänstemännen i internationella och regionala organisationer av olika slag.

Det finns därför goda skäl att inför det första valet enligt den nya författningen utsträcka tidsfristen till tio år. På grund av det ovan anförda hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Majestät måtte hemställa om att förslag framlägges till sådan ändring av 53 b § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen att i särskild röstlängd efter ansökan kan intagas den som ej är i riket mantalsskriven men varit kyrkobokförd här någon gång under de tio kalenderår som närmast föregått det år då röstlängden upprättas.

Stockholm den 20 januari 1969

Bo Martinsson (s)